

BIBLIOGRAFIA O ŚW. MIKOŁAJU Z MYRY*

(Jest to pierwsza w Polsce próba opracowania pełnej bibliografii o św. Mikołaju, zawierająca pozycje naukowe, popularno-naukowe i popularne (zwłaszcza polskie). Ma ona zachęcić badaczy do zainteresowania się tym tak bardzo związanym z kulturą polską świętym starożytnym. Zapraszamy do jej dalszego uzupełniania).

I. ŹRÓDŁA

1. Najstarsze życiorysy

Vita per Michaelem (pocz. IX w.). Jego tekst grecki w: G. Anrich, *Hagios Nikolaos. Der heilige Nikolaus in der griechischen Kirche*, Bd. I: *Texte*, Leipzig-Berlin 1913, 111-139, tłum. pol. (duże fragmenty) J. Naumowicz: *Żywot św. Mikołaja Biskupa Myry, napisany przez Michała Archimandrytę* (rozdziały: 3, 8-10, 12-18, 30-33, 40-41, 49), „Społeczeństwo Otwarte” 8 (1997) nr 12, s. XII-XVI.

Methodius ad Theodorum (1 poł. IX w.), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 140-150.

Vita compilata (pocz. X w.), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 211-233.

Vita per Metaphrasten (koniec X w.), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 234-267 lub PG 116, 317-356.

Vita acephala (przełom X/XI w.), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 268-276.

Vita Lycio-Alexandrina (przełom X/XI w.), jego tekst grecki w: Anrich, Bd. I 301-311.

Vita Joannis Diaconi (2 poł. IX w.), tekst łaciński w: Falconius, *S. Nicolai Acta primigenia*, Napoli 1751, s. 112-126, lub „Nicolaus” 7 (1979) 359-380.

2. Przeniesienie relikwii do Bari (Translationes)

Relatio Nicephori, jej tekst łaciński w: Falconius, s. 131-139; „Analecta Bollandiana” 4 (1885) 169-192; P. Corsi, *La traslazione di San Nicola da Myra*

* Serdecznie dziękuję p. mgr Marii Kunowskiej-Porębnej za uzupełnienie polskiej bibliografii o św. Mikołaju.

a Bari secondo il racconto di Niceforo nella traduzione italiana, „Bollettino di San Nicola” 4 (1998) nr 5-6, 8-21.

Relatio archidiaconi Joannis (BHL 6190), jej tekst łaciński: Orderic Vital, *Historiae Ecclesiasticae*, III, Paris 1851, 205-212.

Relatio anonyma graeca, jej tekst grecki w: Anrich Bd. I 435-449.

Relatio russa, jej tekst staroruski i przekład włoski: G. Cioffari, *La leggenda di Kiev. La traslazione delle reliquie di S. Nicola nel racconto di un annalista russo contemporaneo*, „Nicolaus” 7 (1979) 205-330.

3. Inne źródła

Vita Nicolai Sionitae (VI w.), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 3-55.

Praxis de stratelatis (Recensiones I-III), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 67-96.

Praxis de tributo (Recensiones I-II), tekst grecki w: Anrich, Bd. I 97-110.

Thaumata singula, tekst grecki w: Anrich, Bd. I 183-204, 339-390.

Encomium Methodii, tekst grecki w: Anrich, Bd. I 151-182.

Encomium Neophyti, tekst grecki w: Anrich, Bd. I 391-418.

Encomium Andreae Cretensis, tekst grecki w: Anrich, Bd. I 419-428, lub PG 97, 1192-1205.

Encomium Procli, tekst grecki w: Anrich, Bd. I 429-434.

Encomium Leonis Augusti, tekst grecki w: PG 107, 203-228.

II. LITERATURA

ANRICH G., *Hagios Nikolaos. Der heilige Nikolaus in der griechischen Kirche*, Bd. 1: *Texte*, Leipzig – Berlin 1913; Bd. 2: *Prolegomena – Untersuchungen – Indices*, Berlin 1917.

A. K., *Mikołaj Święty*, w: *Encyklopedia Kościelna*, Warszawa 1883, XV 327-328; *Podręczna Encyklopedia Kościelna*, Warszawa 1912, t. 27-28, s. 64.

AEBISCHER P., *Sur deux caractéristiques du culte populaire de S. Nicolas*, „Archivum Romanicum” 16 (1932) 125-134.

ALBRECHT O.E., *Four Latin Plays of St. Nicholas*, London – Philadelphia 1935.

AMBROSI A.C., *Il culto di Nicola in Garfagnana e in Lunigiana*, „Archivio storico per la Provinciae Parmensi” 19 (1967) 35-53.

ANCELET-HUSTACHE J., *Saint Nicolas*, Tours 1959; rec. „Analecta Bollandiana” 78 (1960) 221.

ANICKHOF E., *St. Nicholas and Artemis*, „Folklore” 16 (1894) 110-116.

ARMANDO P., *Considerazioni sulle reliquie di San Nicola*, „Bollettino di San Nicola” 16 (1967) 10-13.

ARMANDO P., *La Basilica di S. Nicola a Myra*, Bari 1964.

ARTYNIOWICZ K., *Jak klasa druga św. Mikołajowi pomogła. Obrazek sceniczny z ilustracją muzyczną A. M. Klechniowskiej*, Warszawa 1948.

- ASANKA-JAPOŁŁ M., *Św. Mikołaj i Wilja w obrzędzie istebniańskim. Szkic do studium istebniańskiej sztuki ludowej*, „Zaranie Śląskie” 5 (1929) z. 4, 231-235.
- BABUDRI F., *La cripta di san Nicolas a Bari nei suoi alti valori di storia e d'arte*, Bari 1963.
- BABUDRI F., *S. Nicola di Bari e il suo patronato sul mare nella storia e nel folklore internazionale*, Bari – Roma 1964.
- BADEL E., *Guide du pèlerin et du touriste à S. Nicolas de-Port*, Nancy 1893.
- BADEL E., *Vie de St. Nicolas, évêque de Myre*, Abbeville 1891.
- BARANOWSKI W., *Kult patronów gospodarstwa w katolicyzmie ludowym okresu powłasczeniowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego. Historia” 67 (1970) 57-59.
- BARTOLINI C.D., *Sulla antica basilica di S. Nicola*, Roma 1882.
- BELLI D'ELIA P., *La Basilica di S. Nicola a Bari*, Galatina 1985.
- BENEDYKTYNOWICZ Z., *Święty Mikołaj. Święta po polsku*, „Tygodnik Powszechny” 30 (1976) nr 49, 4-5.
- Bibliotheca Hagiographica Graeca* (BHG), ediderunt socii Bollandiani, editio altera, Bruxelles 1909, nr 1347-1364.
- Bibliotheca Hagiographica Latina* (BHL), antiquae et mediae aetatis, ediderunt socii Bollandiani, Bruxelles 1900-1901, nr 6104-6221 et Suppl. P. 235-237.
- BLASCHKE K., *Nikolaikirchen und Stadtentstehung im pommerschen Raum*, „Greifswald – Stralsunder Jahrbuch” 9 (1970-1971) 21-40.
- BLASCHKE K., *Nikolaipatrozinium und städtische Frühgeschichte* (w Niemczech), „Zeitschrift der Savignystiftung für Rechtsgeschichte. Kanonische Abteilung” 53 (1967) 273-337 (kościół i budowle poświęcone św. Mikołajowi).
- BOHNSTEDT K.K.R., *Vie Saint Nicholas*, diss. Leipzig 1897.
- Bollettino di San Nicola*, ed. Basilica Pontificia San Nicola, dir. P. Salvatore Manna, wydają Padri Domenicani di Bari, 1951.
- BÖNHÖFF, *Die Schutzheiligen der vorreformatorischen Kirchen in den Städten des heutigen Königreiches Sachsen*, „Beiträge zur Sächsischen Kirchengeschichte” 31 (1918) 112-144.
- BÖRSTING H.L., *Träger des Nikolauskultes im Abendland*, w: *Westfalia Sacra* 1, Münster 1948, 139-181.
- BORYS J., *Św. Mikołaj w okopach*, Lwów 1936.
- BOVA C., *La Basilica di San Nicola meta di pellegrinaggi*, „Bollettino di San Nicola” 46 (1997) z. 2-3, 5-29.
- BOVA D. – FORTUNATI V. (red.), *Bari – San Nicola* (Album), 2 ed., Bologna 1973.
- BOVA D., *La diffusione del culto di San Nicola in Polonia*, „Bollettino di San Nicola” 20 (1971) nr 1-2, 10-12; 22 (1973) nr 1-2, 5-7 (podaje ilość kościołów św. Mikołaja w poszczególnych diecezjach).

- BRÜCK A.P., *Nikolaus-Patrozinien in Rheinhessen und im Rheingau*, w: *Dom und Diözese Mainz. Festgabe Prof. Georg Lenhart gewidmet*, Mainz 1939, 41-66.
- BRÜCKNER A., *Nikolaus von Myra*, w: *Lexikon des Mittelalters*, VI, Stuttgart 1993, 1173-1176.
- BRÜCKNER A., *Nikolaus von Myra*, w: *Theologische Realenzyklopädie*, Bd. XXIV, Berlin – New York 1994, 566-568.
- BRUNO M.T. (tłum.), *Vita Lycio Alexandrina S. Nicolai*, „*Nicolaus. Studi storici*” 1 (1990) 5-16.
- BRUNO M.T., *S. Nicola nelle fonti narrative greche*, Bari 1985.
- Brzeziny – 500 lat kościoła św. Mikołaja (1500-2001)*, red. W. Tabasz, Ropczyce 2001.
- BULICHOWSKI S., *Przygoda św. Mikołaja*, Lwów 1936.
- BURGDORFFER N., *De legende van den hl. Nicolaas*, Amsterdam 1942.
- BURGSTALLER E., *Ein Nikolausbrauch im oberösterreichischen Inviertel*, „*Oberdeutsche Zeitschrift für Volkskunde*” 17 (1943) 57-68.
- BURGSTALLER E., *Ein Nikolausbrauchtum. Atlas von Oberösterreich 1*, Linz 1958, Bl. 1920, Erl. 1, 148-161.
- BYSTRONŃ J.S., *Bibliografia etnografii polskiej*, Kraków 1929, s. 121 (Św. Mikołaj).
- BYSTRONŃ J.S., *Dzieje obyczajów w dawnej Polsce. Wiek XVI-XVIII*, wyd. 3, Warszawa 1976, II 70 (dzień św. Mikołaja).
- CAL M.S., *S. Nicola nell'arte in Puglia tra XIII e XVIII secolo*, in: *San Nicola e la sua Basilica*, dz. cyt., 98-137.
- CANGIANO C.G., „*Adventus sancti Nicolai in Beneventum*”. *Leggenda agiografica della fine del sec. XI*, „*Atti della Società storica del Sannio*” 2 (1924) 131-155.
- CAZZOLA E., *Il culto per la santa manna di S. Nicola*, „*Bollettino di San Nicola*” 45 (1995) 9-10.
- CESCHI C., *La chiesa di S. Nicola a Bari (I monumenti italiani 7)*, Roma 1936.
- CHAMBERS E.K., *The Medieval Stage*, vol. I-II, London 1948, reprint Oxford 1963, I s. 195, 232, 247, 263, 268, 363, 396, II 59-60, 132-133 (Plays).
- CHEVALIER U., *Repertorium Hymnologicum. Catalogue des chants, hymnes, proses, séquences et tropes en usage dans l'Eglise Latine depuis les origines jusqu' à nos jours*, t. I-VI, Louvain – Bruxelles 1892-1920, t. VI: Indices, s. 69-70 (ponad 200 hymnów).
- CHMIEL A., *Obchód św. Mikołaja*, „*Ilustrowany Kurier Codzienny*” 14 (1923) 6-9 XII, i 15 (1924) 7 XII.
- CIOFFARI G., *Antica iconografia di S. Nicola e il Niceno II*, „*Nicolaus*” 15 (1988) 173-182.
- CIOFFARI G., *Der hl. Nikolaus, Die Lebensgeschichte. Der hl. Nikolaus in der Welt, Die Basilika San Nicola zu Bari. Die historische Kritik. Anhänge: Die*

- Schatzkammer der Basilica San Nikolau*; Nicephorus – *Die Übertragung der Reliquien des hl. Nikolaus von Myra nach Bari*, übers. P. Flau, Bari 1990.
- CIOFFARI G., *Elementi narrativi dell'iconografia nicolaiana*, w: *Vicoli e Santi*, Bari 1982, 37-54.
- CIOFFARI G., *Il vero volto di S. Nicola*, „Bollettino di San Nicola” 43 (1994) nr 7-8 (cały).
- CIOFFARI G., *L'origine del culto di San Nicola in Puglia*, „Nicolaus” 11 (1983) 145-153.
- CIOFFARI G., *La leggenda di Kiev. La traslazione di San Nicola nel racconto di un annalista russo contemporaneo*, „Nicolaus” 7 (1979) 205-330 [205-265 wprowadzenie, 266-323 tekst ilustrowany ruski i przekład włoski, 324-330 przekład angielski].
- CIOFFARI G., *Narration on the recovery of relicts of our holy Father and Wonder-Worker Nicholas*, Bari 1980 = „Bollettino di San Nicola” 29 (1980) nr 10.
- CIOFFARI G., *S. Nicola nella pittura italiana*, „Bollettino di San Nicola” 45 (1996) nr 7-8, 3-32 (cały zeszyt).
- CIOFFARI G., *San Nicola nella critica storica*, Bari 1987; rec. AnBol 105 (1987) 243 (b. dobre, podaje źródła od enkomionu Proklusa, do Metafras-ta, udział Mikołaja w Soborze Nicejskim (325) i literaturę od Makarego z Moskwy do Anricha).
- CIOFFARI G., *Storia della Basilica di San Nicola di Bari*, vol 1: *L'epoca normanno-sveva*, Bari 1984.
- CIOFFARI G., *The Tsars of Serbia and the Basilica of St. Nicholas in Bari*, „Nicolaus” 9 (1981) 145-176.
- CLARE E., *St. Nicholas, his Legend and Iconography*, Firenze 1985.
- Codice diplomatico Barese*, ed. Commissione Provinciale di Archeologia e Storia Patria, t. I-VIII, Bari 1897-1914 (opis przeniesienia relikwii św. Mikołaja z Myry do Bari).
- CONSTANTIN Ch., *La Saint-Nicolas en Lorraine et les légendes de Saint Nicolas*, „Revue de Folklore Français” 3 (1931) 247-251.
- CORBET P., *Les origines du culte de saint Nicolas dans l'Est de la France, principalement en Champagne*, w: *Saint Nicolas. Actes du Symposium de Juin 1985*, Saint-Nicolas du Port 1988, 12-25.
- CORSI P., *Translatio Sancti Nicolai. Note critiche sulle baresi*, „Cenacolo” 5 (1993) 7-22.
- CORSI P., *La „Vita” di San Nicola e un codice della versione di Giovanni Diacono*, „Nicolaus” 7 (1979) 359-380 (tekst łaciński).
- CORSI P., *La traslazione di San Nicola: le fonti*, Bari 1987.
- CRADDICK R.A., *Size of Santa Claus Drawings as Function of Time before and after Christmas*, „Journal of Psychological Studies” 12 (1961) nr 3.
- CROZIER E., *Der heilige Nikolaus*, Einsiedeln 1957.

- CROZIER E., *The Life and Legends of Saint Nicholas, Patron Saint of Children*, London 1949.
- CZERNIATOWICZ J. – MAZUR Cz., *Recepcja antyku chrześcijańskiego w Polsce*, t. I cz. 2, Lublin 1983, 42-44 (nr 254-268: akatysty, kazania i inna staropolska twórczość ku czci św. Mikołaja XV-XVIII wieku).
- CZUBA M., *Architektura kościoła parafialnego p.w. św. Mikołaja w Brzeziny*, w: *Brzeziny – 500 lat kościoła św. Mikołaja*, s. 163-170.
- CZYŻEWSKI D., *Der heilige Nikolaus*, Recklinghausen 1957.
- DĄBROWSKA E., *Teatr, którego nie znamy. Rzecz o śląskich inscenizacjach obrzędowych*, Opole 1989, 54-60 (widowiska „Mikołaje”).
- DANZER B., *St. Nikolaus und die Benediktiner*, „Benediktinische Monatschrift” 16 (1934) 460-465.
- DARONZO L., *S. Nicola Pellegrino tra la Chiesa d'Oriente e la Chiesa d'Occidente (1075- 1095). Ricerca sulla iconografia*, „Nicolaus” 9 (1081) 225-228.
- DASZYŃSKA S., *Imieniny św. Mikołaja. Fantazja sceniczna w trzech odsłonach*, Lwów 1928; wyd. 2, Katowice 1947.
- DE PALMA C., *Saggio d'innografia greca in onore di San Nicola*, „Japigia” 8 (1937) 275- 294.
- DE SCHUYER J., *Sint Nikolaas in de Legende en in de Volksgebruiken*, Antwerpen 1944.
- DE VORAGINE J., *Złota legenda. Wybór*, tłum. J. Pleziowa, wyd. 2 zmienione, Warszawa 1983, 64-70 (legenda na dzień św. Mikołaja), wyd. 1 – Warszawa 1955, 5-14.
- DEL RE N. – CELETTI M.Ch., *Nicola di Mira*, w: *Bibliotheca Sanctorum*, vol. IX, Roma 1967, 923-948.
- DEL VALLE DE PAZ I., *La leggenda di S. Nicola nella tradizione poetica medioevale in Francia*, Firenze 1921.
- DELEHAYE H., *Les légendes hagiographiques*, éd. 4, Bruxelles 1955, ss. 44, 150, 179, 181.
- DELIUS N., *Maistre Wace's St. Nicholas. Ein altfranzösisches Gedicht des zwölften Jahrhunderts aus Oxforders Handschriften*, Bonn 1850.
- DEMONT A., *La Sainte-Catherine et la Saint-Nicolas en Artois*, „Revue de Folklore Français” 3 (1931) 1-22.
- DEVOS P., *Bons juifs et mauvais chrétiens. Saint Ménas*, AnBol 102 (1984) 157-162.
- DEVOS P., *Le miracle de saint Nicolas et d'un juif*, w: *Mélanges de linguistique romane et de philologie médiévale offerts a M. Delbouille*, II, Paris 1964, 313-328.
- DEVOS P., *Saintes garants de foi jurée Andre, Ménas, Nicolas*, AnBol 104 (1986) 315-326.
- DMYTREWSKI A. – JUSZMANOW B., *Šviata Ruš i Italija u mirotoczivoj*

- grobnyce Šviatyetela Nikolaja Mirlykyjskovo w Bar-grad*, Pietrograd 1915.
- DÖRRER A., *Nikolaus*, w: *Lexikon für Theologie und Kirche* VII² 994-995.
- DOYÉ F., *Heilige und Selige der römisch-katholischen Kirche*, Bd. II, Leipzig 1929, 77-78.
- DREVES G.M., *Analecta hymnica medii aevi*, Leipzig od 1886; vol. VIII, Leipzig 1890, nr 255, s. 194-195 (De S. Nicolao); vol. XXVIII, Leipzig 1898, nr 29-29ab, s. 82-85 (In translazione S. Nicolai; De S. Nicolao 2x).
- DUB-DUBOWSKI J., *Conferenza su S. Nicola e la Polonia. Leggende e tradizioni*, Roma 1934.
- EBON M., *Saint Nicholas: life and legend*, New York 1975.
- ERMINI N., *Il miracolo drammatico di San Nicola di Mira e la leggenda dei tre chierici risuscitati*, „Studi Medievali” 3 (1930) 110-120.
- EUTENTELG E., *Święty Mikołaj*, Lwów 1928.
- F.B., *Święty Mikołaj. Obrazek sceniczny w jednej odstonie*, „Mały Świątek” 7 (1894) nr 35, 276-277.
- FALCONIUS N.C., *Sancti Nicolai Acta primigenia*, Napoli 1751.
- FALLANI G., *Iconografia di S. Nicola nella pittura italiana*, „Fede e Arte” 5 (1957) 166-174.
- FARMER D.H., *Dizionario Oxford dei Santi*, Padova 1989, 323-325 (Nicholas).
- FISSEN H., *Das Leben des hl. Nikolaus in der altfranzösischen Literatur und seine Quellen*, Göttingen 1921.
- FISSEN K., *Das Leben des heiligen Nikolaus in der altfranzösischen Literatur und seine Quellen*, Göttingen 1921.
- FORTUNATI V., *Bari. San Nicola* (album), Bari 1975.
- FOURNÉE J., *Saint Nicolas en Normandie*, Limeil – Brévannes 1988.
- FRANKE G., *Der Einfluss des Nikolauskultes auf die Namengebung im französischen Sprachgebiet*, „Romanische Forschungen” 48 (1934) 1-34.
- FROS H., *Wspomnienie świętych na każdy dzień roku. Martyrologium*, Warszawa 1992, 239- 240 (Mikołaj z Myry).
- FROS H. – SOWA F., *Księga imion i świętych*, t. IV, Kraków 2000, 293-295 (Mikołaj).
- FROS H. – SOWA F., *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków 1975, 417-418 (św. Mikołaj).
- GAETA S., *S. Nicola di Bari*, Napoli 1904.
- GAMBACORTA A., *Culto e pellegrinaggi a San Nicola di Bari*, w: *Pellegrinaggi e culto dei Santi in Europa fino alla I Crociata*, Todi 1963, 485-502.
- GAWRIŁOW M.N., *Swiatitiel Nikolaj Mir Likijskich Czudotworiec. Żyżń, trudy, podwigi i czudiesa w swiazi so znaczenijem i smystom jego cerkownogo pocztianiija*, Briussel 1950.
- GAWRIŁOW M.N., *Żyżń i czudiesa swiatitiela Christowa Nikolaja Czudotworca archijepiskopa Mir Likijskich*, Odiessa 1912.

- GEARY J.P., *Furta sacra. Thefts of relics in the Central Middle Ages*, Princeton 1978.
- GEMMA, *La capsella della reliquie di S. Nicolò di Bari*, „Bessarione” 10 (1906) 317-328.
- GODULA R., *Od Mikołaja do Trzech Króli. O roli daru w obrzędzie*, Kraków 1994, 21-32, 36-37.
- GOŁĘBIEWSKI J., *Święty Mikołaj. Komedyjka w trzech odstonach*, „Mały Świątek” 9 (1896) nr 34, 280-281; nr 35, 288-289; nr 36, 299-300.
- GORSIRA-RONNET E., *La fête de Saint-Nicolas, exemple de civilisation traditionnelle aux Pays-Bas*, w: *Mélanges de André Varagnac*, Paris 1971, 341-353.
- GRAFT C. Cath. Van der, *Nederlandse Volksgebruiken bij Hoogtijdagen*, Amsterdam 1947, s. 92-104 (sint Nicolas).
- GROOT DE A.D., *Saint Nicholas. A psychoanalytic study of his history and myth*, The Hague 1965.
- GROSS W., *Die Heiligenverehrung in Geschichte und Gegenwart*, hrsg. P. Dinzelsbacher – D. Bauer, Ostfildern 1990, 358-370 (Nikolaus).
- GUERRIERI F.F., *Dell'antico culto di san Nicola in Bari*, „Rassegna pugliese di scienze, lettere ed arti” 19 (1912) 257-262.
- HALKIN F., *Lequel des Saints Nicolas*, AnBol 85 (1967) 58.
- HALKIN F., *Inscriptions grecques relatives à hagiographie*, AnBol 70 (1952) 120, 136, 307, 311; 71 (1953) 83, 93-94, 99 (S. Nicholas).
- HEISER L., *Nikolaus von Myra. Heiliger der ungeteilten Christenheit*, Trier 1978; rec. AnBol 97 (1979) 182.
- HEMMERLE E., *St. Nikolaus, der Schutzpatron der Schiffer*, Stuttgart 1938.
- HOLTZ W., *St. Nikolaus von Myra*, Darmstadt 1974.
- HUE J.L., *Sekrety świętego Mikołaja*, tłum. E. Rutkowski Wrocław 1991.
- HUELSEN C., *Le chiese di Roma*, Firenze 1927, 389-408 (Chiese di San Nicola). *Il grande libro dei Santi. Dizionario enciclopedico*, a cura di E. Guerriero – D. Tuniz, vol. III, Torino 1998, 1483-1488 (Nicola di Mira).
- Il segno del culto. San Nicola. Arte, iconografia e religiosità popolare*, Bari 1987.
- JAGMIN, *Pomocnicy św. Mikołaja*, „Moje Pisemko” 31 (1933) nr 52, 312-313; 32 (1934) nr 51, 98-99 (*Kłopot św. Mikołaja*).
- JANIN R., *Les églises byzantines Saint-Nicolas à Constantinople*, „Echos d'Orient” 35 (1932) 403-418.
- JANUSZÓWNA J., *Święty Mikołaj*, Lwów – Złoczów 1911.
- JERZY Z TYCZYNA (1510-1586), *Elegiacon ad divum Nicolaum antistitem Myrensem inclytissimum* (Żywot św. Mikołaja wierszem elegijnym), Cracoviae 1534 apud H. Wietor, BUJ; wstęp i opracowanie J. Axer, *Próby literackie Jerzego z Tyczyna*, „Meander” 28 (1973) 386-392 (wstęp), 393-398 (tekst łaciński).
- JÖCKLE C., *Das große Heiligen Lexikon*, München 1995, 338-341 (Nikolaus von Myra).

- JODOGNE O.M., *Miracle de Monseigneur Saint Nicolas*, Genève 1982.
- JONES Ch.W., *Knickerbocker Santa Claus*, „The New York Historical Society Quarterly” 38 (1954) 357-383.
- JONES Ch.W., *Saint Nicolas of Myra. Bari-Manhattan. Biography of a Legend*, Chicago 1978; rec. AnBol 97 (1979) 448-449.
- JONES Ch.W., *The Saint Nicholas liturgy and his literary relationships (ninth to twelfth centuries) with an essay on the music by Gilbert Reaney*, Berkeley – Los Angeles 1963.
- JOSI E. – ROMANELLI E. – BATTISTI E., *Nicola, vescovo di Mira*, w: *Enciclopedia Cattolica VIII 1848-1851*.
- KAYATA P., *Vie de S. Nicolas de Myre*, Marseille 1900.
- KELLER E., *Saint Nicolas ou un prieuré dans les Vosges*, „Revue d’Alsace” 3 (1902) 173-186, 364-376.
- KELLER J. (red.), *Zwyczaje, obrzędy i symbole religijne*, Warszawa 1974, wyd. 2, 1978.
- KLINGER W., *Doroczne święta ludowe a tradycje grecko-rzymskie*, Kraków 1931, 75-83 (Św. Mikołaj).
- KNAPIŃSKI R., *Titulus ecclesiae. Ikonografia wezwań współczesnych kościołów katedralnych w Polsce*, Warszawa 1999, 451-462 (Mikołaj Biskup + ilustracje nr 591-603).
- KOCHANOWSKA J., *Dziś Mikołaj przyjdzie święty. Aktóweczka okolicznościowa w trzech odstonach, ze śpiewem i tańcami*, Lwów 1938, Biblioteczka teatralna dla dzieci i młodzieży 88.
- KOMORZYŃSKI E., *Die St. Nikolausbruderschaft in Wien 1288-1782*, „Insbrucker Beiträge zur Kulturwissenschaft Sonderheft” 3 (1956) 71-74.
- KOSSAK-SZCZUCKA Z., *Pierwsze dary świętego Mikołaja*, w tejsze: *Szaleńcy Boży*, Warszawa 1998, 16-29.
- KOSSOWSKA S., *Różga świętego Mikołaja*, „Mały Świątek” 7 (1894) nr 35, 279-280.
- KOSTARAS C.N., *San Nicola in Arcadia (Grecia): monasteri, chiese e capelle*, „Bollettino di San Nicola” 44 (1995) nr 7-8, 5-15.
- KOTULA F., *Znaki przeszłości. Odchodzące ślady zatrzymać w pamięci*, Warszawa 1976, 38-95 (modlitwy ludowe do św. Mikołaja).
- KRASOWSKIJ A., *Ustanowlenie w ruskij cerkwi prazdnika 9 maja w pamiat’ pierieniesienija moszczej swiatitiela Nikolaja iz Mir Likijkich w Bar*, „Trudy Kijewskoj Duchownoj Akadiemii” 15 (1874) 521-585.
- KRAUTHEIMER R., *San Nicola in Bari und die apulische Architektur des 12. Jahrhunderts*, w: *Wiener Jahrbuch für Kunstgeschichte*, IX, Baden – Wien 1934, 5-42.
- KRETZENBACHER L., *Griechische Reiterheilige als Gefangenretter. Bilder zu mittelalterlichen Legenden um Georgios, Demetrios und Nikolaos*, Wien 1983.

- KRICKELBERG-PÜTZ A.A., *Die Mosaikikonen des heiligen Nikolaus in Aachen Burtscheid*, „Aachener Kunstblätter des Museumsvereins” 50 (1982) 10-140 (prawie cały zeszyt).
- KRIECHBAUM E., *St. Nikolaus als Kirchenpatron in Schiffahrtsorten des Inn-Salzach-Gebietes*, Burghausen 1953, 49-56.
- KROKOWSKI S., *Święty Mikołaj biskup († 341)*, Poznań 1936.
- KUMER Z., *Der hl. Nikolaus in der slowenischen Volksüberlieferung*, w: *Dona ethnologica. Festschrift L. Kretzenbacher*, Bratislava 1973, 270-277.
- KUMOR B., *Powstanie i rozwój sieci parafialnej w Małopolsce Południowej*, „Prawo Kanoniczne” 6 (1963) 458-460 (kościół pod wezwaniem św. Mikołaja).
- KUNAR S., *Myra. St. Nikolaus*, Istanbul 1995.
- KUNOWSKA-PORĘBNA M., *Święty Mikołaj w kulturze polskiej (kult i obrzędy)*, w: *Brzeziny – 500 lat kościoła św. Mikołaja*, s. 125-162.
- KÜNSTLE, *Ikongraphie der christlichen Kunst*, Bd. 2: *Ikongraphie der Heiligen*, Freiburg 1926, 459-464 (Nikolaus von Myra).
- KURZ M., *Ikongrafia św. Mikołaja w malarstwie cerkiewnym obszaru karpackiego XV-XVI wieku*, mps BKUL, Lublin 1997, ss. 93 + 75 zdjęć ikon.
- La traslazione di San Nicola da Myra a Bari secondo il racconto di Niceforo*, traduzione italiana, „Bollettino di San Nicola” 47 (1998) nr 5-6, 8-22.
- LAROCHE J., *La manne de S. Nicholas*, „Revue Suisse Catholique” 21 (1890) 56-68, 122-137.
- LAROCHE J., *Vie de Nicolas, évêque de Myre, patron dela jeunesse*, Paris 1886, 1893 (krytyczna jej ocena „Analecta Bollandiana” 12:1893, 459-460).
- LAUFFER O., *Nikolaus im deutschen Weihnachtsbrauch*, „Geistige Arbeit” 2 (1935) nr 23.
- LAVERNICOCCA N., *S. Nicola tra iconografia e religiosità popolare*, w: *S. Nicola di Bari e la sua Basilica*, Milano 1987, 355-373.
- LEIB B., *Rome, Kiev et Byzance à la fin du XI siècle. Rapports religieux des latins et des gréco-russes sous le pontificat d’Urbain II (1088-1099)*, Paris 1924, 51-73 (un fait liturgique: la translation des reliques de saint Nicolas).
- Lexikon der christlichen Ikongraphie*, hrsg. W. Braunfels, Bd. VIII: *Ikongraphie der Heiligen*, Rome-Freiburg 1976, 45-58 (Nikolaus)
- LIMANOWSKI M. i inni, *Kult św. Mikołaja w Polsce [głównie wezwania kościołów]*, „Ziemia” 11 (1926) s. 95, 127-128 (Aljan), 173-174, 251 (w Pińszczyźnie – R. Horoszkiewicz), 265-266 (w diecezji sandomierskiej – W.S. Laskowski), 12 (1927) 94 (w diecezji krakowskiej – S. Udziela), 110 (w diecezji płockiej – A. Maciesza), 143, 13 (1928) 30-32 (w diecezji płockiej – K. Klęskówna).
- LIMANOWSKI M., *Św. Mikołaj, opiekun dróg handlowych przy końcu wieków średnich (XV i XVI w.) w Księstwie Litewskim*, w: „Zjazd Słowiańskich Geografów i Etnografów” 2 (1930) 283-284.

- LIMONE O., *Nicola di Mira*, w: *Il grande libro dei Santi. Dizionario enciclopedico*, dir. C. Leonardi – A. Riccardi – G. Zarri, vol. III, Torino 1998, 1483-1488.
- LONGOSZ S., *Św. Mikołaj z Myry na Soborze Nicejskim?*, w: *Księga Pamiątkowa ks. prof. W. Myszora* (w druku).
- LONGOSZ S., *Święty Mikołaj patron Kościoła (jego historyczność i kult)*, w: *Brzeziny – 500 lat kościoła św. Mikołaja*, s.7-74.
- LOUKATOS D., *La „Saint Nicolas de Mai” en Grece: Reminiscences culturelles de la translation des reliques de saint Nicolas de Myra à Bari (1087) à travers les eaux helléniques*, w: *La Chiesa Greca in Italia dall' VIII al XVI secolo*, t. III (= Italia sacra 22), Padova 1973, 1307-1317.
- LUCATUORTO G. – SPAGNOLETTI M., *S. Nicola di Mira nelle immagini*, Fasano 1984.
- MACIEJEWSKI J., *Recepcja kultu św. Mikołaja w Bydgoszczy na tle tamtejszej parafii farnej*, „Kronika Bydgoska”, tom spec. 1999, 50-56.
- MANNA S., *L'impegno dell'Istituto Ecumenico „S. Nicola” di Bari nel dialogo teologico ufficiale cattolico-ortodosso*, „Nicolaus” 19 (1992) 297-320.
- MARIN S., *S. Nicolas, évêque de Myre*, Paris 1930, 1977.
- MAROL P., *Saint-Nicolas-du-Port. La „Grande église” et le pèlerinage. Description archéologique par A. Phillippe*, Nancy 1963.
- MARTIN E., *Popularité de saint Nicolas*, Pays Lorrain 1938.
- Martyrologium Rzymskie*, tłum. P. Turbak, Kraków 1967, 137, 347.
- MATRAS T., *Święty Mikołaj*, Kraków 1997.
- MAZURCZAK M., *Święty Mikołaj – kim jest, skąd przychodzi i dlaczego jest taki dobry?*, Warszawa 1995; rec. J. Niewęglowski, „Seminare” 13 (1997) 344-347.
- MAZURCZAK U., *Św. Mikołaj w kościele pod wezwaniem św. Mikołaja z Brzeziny. Wybrane zagadnienia z kręgu wyobrażeń św. Mikołaja w ikonografii wschodniej oraz łacińskiej*, w: *Brzeziny – 500 lat kościoła św. Mikołaja*, s. 109-124.
- McKNIGHT G.H., *St. Nicholas: his Legend and his Role in the Christmas Celebration and other popular Customs*, New York 1917.
- MEISEN K., *Nikolauskult und Nikolausbrauch im Abendlande. Eine kulturgeographisch-volkskundliche Untersuchung mit 217 Textbildern*, Düsseldorf 1931, Nachdruck 1981 (rec. M. Bloch, „Revue de synthèse” 1934, 211-216).
- MELCHIORRE V.A., *Bari e S. Nicola*, Bari 1986.
- METHEN S., *St. Nicolaus in Kunst und Volksbrauch*, Duisburg 1966.
- MEZGER W., *Sankt Nikolaus. Kult und Klamauk*, Ostfildern 1993.
- MILELLA H., *Il monastero di S. Benedetto in Bari: la prima chiesa di Bari ad ospitare reliquie di S. Nicola*, Bari 1981.
- MITTERAUER M., *Ahnen und Heilige. Namengebung in der europäischen Geschichte*, München 1993.

- MONCEL G., *St. Nicolas, légende et iconographie*, Caen 1858.
- MORAN H.A., *The Story of Santa Claus*, Paolo Alto 1952.
- MROZOWSKA J., *Noc św. Mikołaja w lesie*, Lwów 1927.
- MURJANOFF M., *Zur Geschichte der Verehrung des heiligen Nikolaus*, „Archiv für Liturgiewissenschaft” Bd. 10/1, Regensburg 1967.
- MURJANOV M.F., *Sviatoa Nikola* (ros.), „Wiener Slavistisches Jahrbuch” 14 (1967-1968) 88-93 (ros.).
- NAMACZYŃSKA S., *Kronika kłęsk elementarnych w Polsce w latach 1648-1696*, Lwów 1937, 152 (Mikołaj orędownik).
- NASTUREL P.S., *Notes sur le culte de S. Nicolas en Roumanie*, w: *La Chiesa greca in Italia dall' VII al XVI secolo*, III, Padova 1973, 1271-1278.
- NAUMOWICZ J., *Święty Mikołaj – rzeczywistość czy legenda? + aneks: Żywot św. Mikołaja autorstwa Michała Archimandryty – fragmenty* (3, 8, 9, 10, 12-18, 30, 40-41, 49), „Społeczeństwo Otwarte” 8 (1997) z. 12, ss. I-XVI.
- NEULING H., *Schlesiens Kirchorte und ihre kirchlichen Stiftungen bis zum Ausgange des Mittelalters*, 2. Aufl., Breslau 1902, s. 376-377 (wymienione kościoły i kaplice pod wezw. Św. Mikołaja).
- NITTI DE VITO F., *La Basilica di S. Nicola di Bari*, Bari 1939.
- NITTI DE VITO F., *La leggenda della traslazione di S. Nicola da Myra a Bari*, Bari 1937.
- NITTI DE VITO F., *La traslazione delle reliquie di S. Nicola*, „Japigia” 8 (Bari 1937) 295-411.
- NITTI DE VITO F., *Le questioni giurisdizionali tra il culto di S. Nicola e il duomo di Bari*, Bari 1933.
- NOTTARP H., *Der hl. Nikolaus von Myra*, w: *Festschrift für Heinz Paulick*, Köln 1973, 429-431.
- NOWACKA W., *W wigilię św. Mikołaja*, Katowice 1938.
- ORKA M., *Włości św. Mikołaja*, „Gość Niedzielny” 29 (1956) nr 49, s. 8 (+ Pieśń do św. Mikołaja wraz z nutami)
- OTT M., *Nicholas of Myra*, w: *The Catholic Encyclopedia*, vol. XI, New York 1913, 63-64.
- PAN ANTONI, *Kłopot św. Mikołaja*, „Moje Pisemko” 32 (1934) nr 51, 98-99.
- PAPACHRYSSANTHOU D., *La vie ancienne de saint Pierre l'Athonite*, An-Bol 92(1974) 26-47 (le miracle de S. Nicholas – l'œuvre personnelle de Nicolas).
- PATRIZIO G., *Il tempio monumentale di S. Nicola-Treviso*, Treviso 1962.
- PESCHLOW U., *Fragmente eines Heiligensarkophags in Myra*, „Istanbuler Mitteilungen” 23-24 (1973-1974) 225-231; rec. AnBol 94 (1976) 441-442.
- PETRUSI A., *La contesa per le reliquie di San Nicola tra Bari, Venezia e Genova*, „Quaderni Medievali” 5 (1978) 6-56.
- PETZOLDT L., *Nikolaus von Myra*, w: *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. VIII, Freiburg 1976, 45-58.

- PHILIPPE A., *St. Nicolas-de-Port*, Nancy 1963.
- PIETKIEWICZ C., *Kultura duchowa Polesia Rzeczyckiego. Materiały etnograficzne*, Warszawa 1938, 144-145.
- POLAK J., *Z dziejów kościoła św. Mikołaja w Bielsku*, w: *Bielska katedra*, red. M. Tomiczek, Bielsko-Biała 1995.
- POŚPIECH J., *Zwyczaj i obrzędy doroczne na Śląsku*, Opole 1987, s. 23-27 (św. Mikołaj).
- PRAGA G., *La traslazione di S. Nicola e i primordi delle guerre normanne in Adriatico*, „Archivio storico per la Dalmazia” 6 (1931) 3-23, 95-104, 126-139, 233-246, 328-342, 491-502, 7 (1932) 114-121, 8 (1933) 10-26.
- PRAXMARER J., *Der heilige Nikolaus und seine Verehrung*, Münster 1894.
- PRESSÓWNA B., *Święty Mikołaj. Inscenizacje*, „Mały Świątek” 1935/36, nr 3, 44-46; *Święty Mikołaj i aniołki*, „Mały Świątek” 1934/35, nr 4, 49-50 (wiersz o świętym Mikołaju).
- PUGLIESE V., *Dipingere S. Nicola. L'arte pugliese tra scuole, commenti e limiti*, w: *Il segno del culto*, dz. cyt., 45-100.
- RADZIWANOWSKI S., *Przeniesienie relikwii św. Mikołaja*, „Oriens” 2 (1934) 35-39.
- RAHMER A., *Nikolauslegenden. Leben und Legenden des hl. Bischofs von Myra*, München 1964.
- RÉAN L., *Iconographie de l'art chrétien*, t. 3: *Iconographie des Saints*, II, Paris 1958, 976-988 (Nicolas de Myre et de Bari).
- REGIEWICZ A., *Św. Mikołaj – średniowieczna legenda czy amerykański mit*, „Śląsk” 5 (1999) nr 12, 38-40.
- REUTTÓWNA M., *Święty Mikołaj. Obrazek sceniczny w 3 odstępach dla dzieci i młodzieży*, Wilno 1923, 1927, 1934.
- RIEDMANN J., *Eine Überlieferung der „Translatio sancti Nicolai” aus dem 12. Jahrhundert im Tiroler Landesarchiv Innsbruck*, w: *Festschrift Nikolaus Grass*, hrsg. K. Ebert, Innsbruck 1986, 349-364.
- Rok Boży w liturgii i tradycji Kościoła Świętego z uwzględnieniem obrzędów i zwyczajów ludowych oraz literatury polskiej*, opracowanie zbiorowe pod red. F. Marlewskiego, Katowice 1931, 56-58 (św. Mikołaj).
- RONSJÖ E., *La vie de saint Nicolas par Wace*, Lund 1942; rec. AnBol 61(1943) 290-292.
- RUCIŃSKI T., *Święty Mikołaj czy Dziadek Mróz*, Sandomierz 1998.
- RUCK-PAUQUET G., *Trzy małe Mikołaje*, tłum. z niemieckiego E. Kowalska, w: S. Klimaszewski MIC, *Czar Bożego Narodzenia*, Warszawa 1989, 111-141.
- RZEPA J. (red.), *Kapliczki, figury i krzyże przydrożne na terenie diecezji tarnowskiej*, Tarnów 1983, t. 1 (tekst) s. 762, t. 2 (ilustracje): il. 12, il. 476, il. 507, il. 973, il. 1000, il. 1003.
- S. Nicola di Bari e la sua Basilica. Culto, arte e tradizione*, a cura di G. Otranto, Milano – Venezia 1987.

- SADA L. – VALENTE V., *La leggenda di San Nicola di Bari. Poemetto inedito in dialetto barese del. sec. XVIII* = „Bollettino di San Nicola” 31 (1982) nr 1-2.
- SANTUCCI L. – KLIMASZEWSKI S., *Legendy chrześcijańskie. Antologia, wyboru dokonali...*, tłum. A. Szymanowski Warszawa 1988, 155-164 (Św. Mikołaj, oprac. ks. M. Maliński).
- SARTORY G., *Der heilige Nikolaus. Wahrheit der Legende*, Freiburg in Br. 1981.
- SAUSER E., *Ikographische Besonderheiten am Bilde Nikolaus von Myra*, „Trierer Theologische Zeitschrift” 99 (1990) 161-169.
- SCHARRER W. (hrsg.), *St. Nikolaus in Schwaben. Ein Volksheliger in Kirche, Kunst und Brauchtum*, Augsburg 1991.
- SCHAUBER V. – SCHINDLER H.M., *Święci na każdy dzień. Patroni naszych imion*, tłum. B. Widła, Warszawa 2000, 629-631.
- SCHETTINI F., *La Basilica di S. Nicola*, Bari 1967.
- SCHMIDT L., *Adventspiel und Nikolausspiel*, „Wiener Zeitschrift für Volkskunde” 40 (1935) 97-106.
- SCHNELL E., *Sankt Nicolaus, der heilige Bischof und Kinderfreund, sein Fest und seine Gaben. Eine kirchen- und kulturgeschichtliche Abhandlung und Beitrag zur Klärung der christlichen und heidnischen Mythologie*, Hefte I-VI, Brünn 1883-1886.
- SCHOOLMEESTERS E., *Le culte de Saint Nicolas en diocèse de Liège*, „Leodium. Chronique mensuelle de la Société d’art et d’histoire du diocèse de Liège” 7 (1908) 142-154.
- SCHORDERET, *La legende de St. Nicolas*, Paris 1917.
- SCHUMANN O., *Die Urfassung des Nikolausspiel von den drei Jungfrauen*, „Zeitschrift für romanische Philologie” 62 (1942) 386-390.
- SCOGNAMIGLIO P., *La manna di S. Nicola nella storia, nell’ arte, nella scienza*, Bari 1925.
- SCOGNAMIGLIO P., *S. Nicola e la famiglia*, „Bollettino di San Nicola” 45 (1995) nr 5-6, 13-18.
- SCOGNAMIGLIO P., *Vita di S. Nicola di Bari*, Roma 1930.
- SCOGNAMIGLIO R., *Discorso sulla traslazione delle reliquie di S. Nicola*, Bari 1980, = „Bollettino di San Nicola” 29 (1980) nr 5.
- SÉGUIN J., *En Basse-Normandie. Saints guérisseurs, saints imaginaires et dévotions populaires*, Paris 1929, 149-155.
- ŠEVČENKO J.N.P., *The Life of Saint Nicholas of Sion*, Brookline-Mass. 1984; rec. AnBol 103 (1985) 400.
- ŠEVČENKO J.N.P., *The Life of St. Nicholas in Byzantine Art*, Turin 1983; rec. AnBol 102 (1984) 426.
- ŠEVČENKO J.N.P., *The Vita Icon and the Painter as Hagiographer (St. Nicholas)*, „Dumbarton Oaks Papers” 53 (1999) 149-165.

- SFORZA F., *Bari, la sua chiesa e il suo clero tra Oriente ed Occidente durante la dominazione greca (867-1071)*, „Nicolaus” 1 (1973) 488-494.
- SKARGA P., *Żywoty Świętych Starego i Nowego Testamentu na każdy dzień przez cały rok*, IV, Kraków 1936, 383-392 (Żywoć św. Mikołaja mirreńskiego biskupa).
- SOFIANOS D.Z., *Hagios Nikolaos ho en Bounaine* (grec.), Athenais 1972.
- SOWA J., *Kult św. Mikołaja w diecezji przemyskiej w XX wieku*, Przemysł – Lublin 1988, mps, WT BKUL.
- STEINMEYER E., *Neue Bruchstücke von Sankt Nikolaus*, „Zeitschrift für Deutsches Altertum” 19 (1876) 228-236 (staroniemiecki hymn do św. Mikołaja + komentarz).
- STERBA R., *On Christmas*, „The Psychoanalytic Quarterly” 13 (1944) 79-83, spec. 82-89.
- STROKOWA J., *Grzeczne dzieci czyli polski święty Mikołaj*, Kraków 1918.
- SZCZYPKA J., *Kalendarz Polski*, wyd. 2, Warszawa 1980, 311-314 (prośba do świętego Mikołaja); wyd. 1 – 1979; wyd. 3 – 1982.
- SZELBURG-ZARĘBINA E., *O świętym Mikołaju, sierotce Dorocie... oraz cztery inne baśnie*, Częstochowa br. wydania.
- SZELBURG-ZARĘBINA E., *Święty Mikołaj idzie*, „Moje Pisemko” 30 (1932) nr 49.
- SZUBERTOWA M., *Dary i świadczenia obrzędowe*, „Prace i Materiały Etnograficzne” 8-9 (1950-1951) 581-596, spec. 595-596 (na św. Mikołaja).
- Święty Mikołaj* = „Mały Płomyczek” 1935 nr 14 cały (wiersze i opowiadania: *W raju zabawek* s. 2-3, *Żarcik św. Mikołaja* s. 4-5, *Prezenty szkolne* s. 6-7, *Stara półka* s. 10-11, *Mikołaj stary* s. 14-15).
- THOMSON F.J., *The „Passio S. Johannis Baptistae” and „Laudatio (secunda) S. Nicolai episcopi Myrensis” hitherto attributed to Clement of Ochrida*, w: *Studia slavica medioevalia et humanistica Riccardo Picchio dicata*, II, Napoli – Roma 697-703.
- TOLKIEN J.R.R., *Listy od świętego Mikołaja*, Poznań 1994.
- UNTERKIRCHER F., *Die Kapitelüberschriften der Nikolaus-Vita in cod. Vind. 416*, AnBol 99 (1981) 65-73.
- USPIEŃSKI B.A., *Kult świętego Mikołaja na Rusi*, tłum. E. Janus, Lublin 1985, 281-351 (duża bibliografia: M.R. Mayenowa – Z. Kozłowska, rec. H. Fros: „Analecta Bollandiana” 104:1986, 252-256).
- VAN DER LINDEN R., *Ikongrafie van Sint-Niklaas in Vlaanderen*, Gent 1972.
- Vies des Saints et des Bienheureux selon l'ordre du Calendrier avec l'historique des fêtes*, ed. Boudot-Chaussin, t. XII (Décembre), Paris 1956, 200-213 (Saint Nicholas évêque de Myre).
- VOGT F., *Die schlesischen Weihnachtsspiele*, Bd. I, Leipzig 1901, 82-87.
- VOZNESENSKIJ A. – GUSER F., *Żitje i čudesa sv. Nikolaja Čudotvorja, archiepiskopa Mirlijskogo i slava jego w Rossii*, Sankt Petersburg 1899.

- WALCZAK B. – HARTLIŃSKI (zebrali), *Intencje serca. Antologia poezji religijnej*, Poznań 1985, s. 595 (M. Borodejowa – *Diabeł i św. Mikołaj*).
- WAWRZYNEK K., *Ślady na piasku*, Kraków 1996, 88-89 (*Święty Mikołaj*).
- WEISS R., *Die Frage der Kontinuität des Nikolausbrauches im nachreformatorischen Zürich*, w: *Archivalia et Historica. Festschrift für Anton Largiader*, Zürich 1958, 245-260.
- WEITZMAN K., *Fragments of an early St. Nicholas Triptych on Mount Sinai*, „*Deltion tes christianikes archaiologikes hetaireias*” 4 (1964) 1-23.
- WENDT H., *Der heilige Nikolaos Thaumaturgos, seine Heilungen und Wunderthaten*, „*Therapeutische Berichte*” 27 (1955) 374-382.
- WERBIŃSKI I., *Święty Mikołaj*, Włocławek 1998.
- Wieczór św. Mikołaja*, Poznań 1913.
- WINK H.G., *S. Nicolaus Episcopus Thaumaturgos. Bemerkungen zum Verhältnis von Kultgeschichte und Heiligenforschung*, „*Rheinische Vierteljahrbblätter*” 2 (1932) 317-327.
- WOLF G., *Kaiserin Theophanu, die Ottonen und der Beginn der St. Nikolaus-Verehrung im Mitteleuropa*, w: *Kaiserin Theophanu. Princessin aus der Fremde*, Köln 1991, 27-38.
- WOLFRAM R., *Das Nikolausbrauchtum in Tirol*, „*Tiroler Heimat*” 35 (1974) 127-179.
- WOŹNIAK A., *Święty Mikołaj w folklorze rosyjskim i polskim (legenda, pieśni, obrzęd)*, w: *dzieło chrystianizacji Rusi Kijowskiej i jego konsekwencje w kulturze Europy* red. R. Łużny, Lublin 1988, 127-158.
- ZALESKI W., *Święci na każdy dzień*, Łódź 1982, 754-757 (*Święty Mikołaj z Miry*).
- ZANANIRI G., *Nicolas de Myre*, w: *Catholicisme*, IX, Paris 1982, 1225-1229.
- ZANANIRI G., *San Nicola*, Bari 1972.
- ZANANIRI G., *Vita di San Nicola di Bari*, Roma 1930.
- Zbiór pieśni nabożnych katolickich do użytku kościelnego i domowego*, wyd. 2, Pelplin 1886 (ss. 622-624: 4 pieśni do św. Mikołaja).
- ZIAS N., *Eikones tou biou kai koimeseos tou hagiou Nikolau*, „*Deltion*” 4 (1969) 275-296.
- ZINCK P., *Sankt Nikolaus in Sachsen*, „*Mitteldeutsche Blätter für Volkskunde*” 8 (1933) 181-202.
- Żywot i akatyst św. Mikołaja Cudotwórcy*, red. M. Jakimiuk – G. Karańczuk – J. Misiejuk, Hajnówka 1999.

zebrał

ks. Stanisław Longosz